

Нуталиева водна чума

Нуталиевата водна чума (*Elodea nuttallii*) не случайно се нарича така. Растението може да бъде истинска напасть! Завзема водоемите, в които се развива и измества местните растения. Задръства канали, помпи, тръби, дренажни системи. Когато се намножи масово пречи на движението на лодки, водни колела и на спортния риболов. Така ограничава стопански и дейности за отдих и рекреация. Може дори да доведе до локални наводнения в екстремни случаи, при запушване на дренажи и шлюзове. Това се случва най-често през есента, когато закрепващите корени на растението умират и се образуват големи плаващи „постелки“, които се носят по водата.

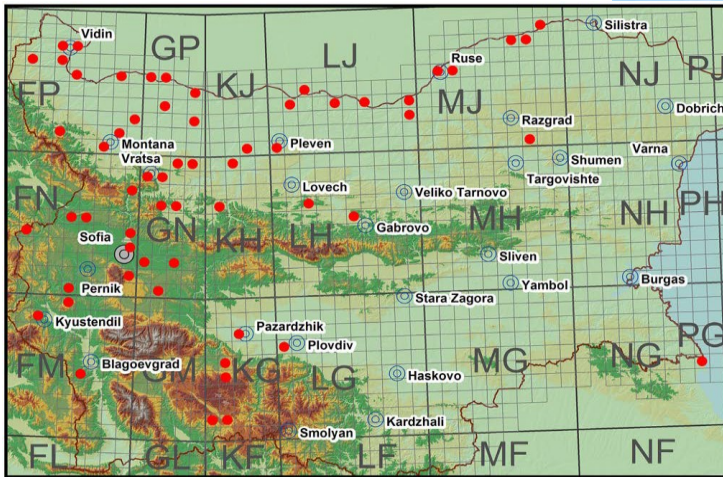
Нуталиевата водна чума е многогодишно тревисто растение, изцяло потопено във водата. Прикрепя се в пясъка и тинята на дъното. Има тънки, нишковидни корени във възлите на стъблата. Листата са дълги до 1 см и широки 1,5 мм, разположени най-често в прешлени по три. Цветовете са дребни, на дълги дръжки. Цъфти рядко. Мъжките и женските цветове са на различни растения. В по-голямата част от Европа са открити само женски индивиди. Затова се размножава само вегетативно и много бързо чрез накъсване на стъблото. Части от растенията и зимните спящи пъпки се придвижват по теченията. Пренасят се на големи разстояния и чрез водните птици, главно гъски и лебеди. Водната чума се разпространява и прикрепена по лодки, рибарски такъми и др. Обикновено обитава неподвижни или слаботечащи води, богати на хранителни вещества, често варовити. Най-често расте в плитки водоеми, но дълбочината може да достига и до 3-5 метра. Осигурява прикритие за някои дребни рибки и водни безгръбначни и се използва за храна от някои видове риби и водоплаващи птици. Тъй като съдържа голямо количество фенолни съединения обаче, тревопасните животни не я консумират.

Растението е включено в Списъка на инвазивните чужди видове (ИЧВ), които засягат Съюза към Регламент 1143/2014 на Европейския Съюз, в списъка на най-опасните инвазивни чужди видове, застрашаващи биоразнообразието в Европа, както и в списъка на Европейската и средиземноморска организация по растителна защита.

Произхожда от Северна Америка. Предполага се, че в Европа е навлязъл през 20 в. Първото съобщение за разпространение в дивата природа е от Великобритания през 1914 г.

Видът е бил внесен чрез търговия с живи аквариумни растения и се е разпространил в природата след като е „избягал“ от градински езерца и при изхвърляне на градински отпадъци близо до реки, потоци и други водоеми.

У нас видът е открит през 2002 г., но явно присъства от много по-рано. Разпространен е по южното черноморие, североизточна България, Дунавската равнина, Предбалкана, Стара планина, Софийски, Витошки и Знеполски райони, Западни гранични планини, Струмска долина, Родопи (Западни), Тракийска низина, докъм 1 200 м. н.в.

Карта на разпространението на Нуталиевата водна чума в България.
Източник: Phytologia Balcanica 25, 417-423; Georgiev V, Tsoneva S, Kenderov L, Truchkova T, Todorov M, Vladimirov V (2019).

Проучванията показват, че *Elodea nuttallii* е във фаза на разширяване в Европа и навлиза в нови области. Счита се за високорисков инвазивен вид, затова трябва спешно да се вземат мерки за неговото бързо ликвидиране и контрол при поява на нови места.

Контролът върху вида е много труден. Затова най-ефективният начин да се предпазим от него е като не му позволяваме да се установи, както и ранно откриване и бързо премахване от водоемите. Много важен подход при борбата за ограничаване на нуталиевата водна чума е информирането на обществеността за риска от увеличаване на популациите на вида. Растението не бива да се изнася извън аквариуми и градински езера или пък да се изхвърлят отпадъци с части от него сред природата.

За премахването му се прилагат механични, биологични и химични средства. Трябва да се има предвид, че стъблата са чупливи и от откъснатите части могат да израснат нови растения. Затова всички отстранени части трябва внимателно да се изхвърлят на обособени сметища. Биологичният контрол в стоящи водоеми трябва да включва отглеждане на шарани и други риби, които се хранят по дъното, размътват водата и могат да предотвратят ново порастване на водната чума. Химичен контрол трябва да се прилага много внимателно, като се съобразява с останалите организми във водоемите.

Най-добрият подход е комбинация от механични и химични средства. Добре е да се премахне възможно най-голяма част от растението с механични средства от края на юни до края на август и да се използват хербициди рано през пролетта.